USNESENÍ

Krajský soud v Ostravě projednal ve veřejném zasedání konaném dne 20. února 2024 v trestní věci obžalovaného Radima Wrzyszcze, narozeného 18. 2. 1983, **odvolání nezletilých poškozených narozené a , narozeného** , proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 22. 8. 2023, č. j. 4 T 93/2023 - 161, a rozhodl

takto:

Podle § 258 odstavec 1 písmeno f), odstavec 2 trestního řádu se z podnětu odvolání poškozených nezletilých a napadený rozsudek **zrušuje** ve výroku o náhradě škody a podle § 259 odstavec 3 trestního řádu se nově rozhoduje tak, že

podle § 229 odstavec 1 trestního řádu se poškození **nezletilá** , **narozená** , bytem a **nezletilý** **narozený** , bytem , **odkazují** s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Jinak zůstává napadený rozsudek **nezměněn.**

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem byl obžalovaný uznán vinným v bodě 1) zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odstavec 1, odstavec 2 písmeno c), d) trestního zákoníku a v bodě 2) zločinem pohlavního zneužití podle § 187 odstavec 1, 2 trestního zákoníku. Odsouzen byl podle § 187 odstavec 2 trestního zákoníku a § 43 odstavec 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků a 9 měsíců. Podle § 81 odstavec 1 a § 82 odstavec 1 trestního zákoníku byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 roků a 6 měsíců. Podle § 229 odstavec 1 trestního řádu byli poškození nezletilá , narozená , bytem a nezletilý , narozený , bytem oba zastoupeni zákonným zástupcem otcem narozeným , bytem , odkázáni s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný zločinů dopustil tím, že

1. v období nejméně od 1. 1. 2020 do 13. 5. 2022 ve , okres , na ulici , v místě svého trvalého bydliště v bytě v domě čp. soustavně zcela nepřiměřeně i za drobné prohřešky trestal nezletilé děti své družky – narozenou a , narozeného , se kterými tehdy v uvedeném bytě bydlel, a na jejichž výchově se v té době společně s podílel, zejména tím způsobem, že obě jmenované nezletilé děti opakovaně, s četností i několikrát za týden napadal údery otevřenou dlaní, a někdy i pěstí do obličeje, do hlavy, po rukou a do břicha, v důsledku

čehož nezletilí opakovaně mívali podlitiny na tváři a na rukou, přičemž v přesně nezjištěné době od 6. 5. 2022 do 9. 5. 2022 nezletilého stáhl z postele na zem, kde mu loktem přitlačil hlavu k podlaze a poté jej několikrát kopl do břicha, čímž jmenovanému způsobil hematom na levé tváři o velikosti 3 x 5 cm, kdy celkové jednání obviněného bylo nezletilou a nezletilým pociťováno jako psychické a fyzické příkoří,

2. v přesně nezjištěných dnech v období nejméně od 1. 1. 2021 do 13. 5. 2022 ve okres na ulici v místě svého trvalého bydliště v bytě v domě čp. opakovaně osahával nezletilou dceru své družky – , narozenou se kterou tehdy v uvedeném bytě bydlel, a na jejíž výchově se v té době společně s podílel, když její věk dobře znal, přes oblečení na prsou a na pozadí, přičemž nezjištěného dne v rámci uvedeného období v jednom případě jmenované nezletilé vyhrnul tričko a pod tričkem ji osahával na obnažených prsou, a dalšího nezjištěného dne v rámci uvedeného období nezletilé za situace, kdy jmenovaná ležela na posteli a byla k němu otočena zády, přejížděl penisem po jejích bosých chodidlech.

3. Proti rozsudku podali prostřednictvím zmocněnkyně odvolání nezletilí poškození a , které směřovali do výroku o náhradě škody. Namítali, že nesouhlasí se závěrem okresního soudu, že jejich návrh není blíže specifikován, v jakých konkrétních aspektech mělo dojít k zásahu do přirozených práv nezletilých. Z jejich podání je zřejmé, že u obou se jedná o nárok na zadostiučinění za duševní útrapy, tedy o bolestné v širším slova smyslu. Ze znaleckých posudků z psychiatrie a psychologie, které ve vztahu k oběma poškozeným byly v předmětné věci vypracovány, jednoznačně vyplývá, že u došlo k rozvoji poruchy přizpůsobení a syndromu týraného dítěte (CAN) a u je přítomen syndrom týraného, zneužitého a zanedbávaného dítěte (CAN) s tím, že poukazují zejména na skutečnost, že obžalovaný se dopustil závažné trestné činnosti na dětech mladších patnácti let. Jsou si vědomi, že tato skutečnost je mimo jiné znakem kvalifikované skutkové podstaty zločinu pohlavního zneužívání, nicméně matka obou poškozených je družkou obžalovaného a v době, kdy došlo ke spáchání trestné činnosti, bydleli všichni společně v jednom bytě. Jednáním obžalovaného pak u poškozených došlo k narušení pocitu bezpečí a jistoty, které jim mělo výchovné prostředí zajistit. V průběhu hlavního líčení, které se u nalézacího soudu konalo dne 22.08.2023, bylo přijato prohlášení viny obžalovaným a další dokazování nebylo okresním soudem prováděno. Poškození mají za to, že nalézací soud pochybil, když neprovedl dokazování směřující k posouzení oprávněnosti jejich návrhu na náhradu škody, neboť okresním soudem nebyly provedeny důkazy listinami založenými ve spise (zejména pak shora uvedenými znaleckými posudky). Dále namítají, že došlo k porušení ustanovení trestního řádu upravující průběh hlavního líčení, když předseda senátu nalézacího soudu nezjistil u stran trestního řízení, zda činí návrhy na doplnění dokazování, když s ohledem na přijetí prohlášení o vině obžalovaného mělo být dokazování dále zaměřeno právě na náhradu škody. S ohledem na judikaturu soudů nalézací soud pochybil, když poškozeným nepřiznal alespoň část nároku na náhradu škody. Z důkazů, které jsou součástí spisového materiálu jednoznačně vyplývá, jaké následky zanechalo jednání obžalovaného na poškozené. Poškození navrhli, aby Krajský soud v Ostravě zrušil v napadené části rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 22.08.2023, č.j.: 4T 93/2023-161, a sám nově rozhodl tak, že uloží obžalovanému povinnost nahradit poškozené náhradu nemajetkové újmy ve výši 300.000 Kč a poškozenému náhradu nemajetkové újmy ve výši 300.000 Kč, příp. aby po zrušení napadeného rozsudku věc vrátil Okresnímu soudu v Novém Jičíně k novému projednání a rozhodnutí.

4. U veřejného zasedání zmocněnkyně poškozených setrvala na již uplatněných odvolacích námitkách a doplnila, že ze znaleckého posudku MUDr. Černekové a PhDr. Štěpaníka

jednoznačně vyplývá, že u poškozené nezletilé byly shledány projevy jak poruchy přizpůsobení, tak syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, přičemž v budoucnu lze očekávat rozvoj úzkostlivých či depresivních poruch. Tyto psychické potíže se objevují zejména v oblasti dozrávání, tedy v období nástupu a průběhu adolescence, neboť je známo, že následky sexuálních deliktů se na psychice nezletilých projevují s nástupem prvních milostných či sexuálních vztahů a nelze tak do doby adolescence a rané dospělosti vyloučit rozvoj poruchy nálad, sexualizovaného chování, předčasné experimentování s návykovými látkami či sebepoškozování. U poškozeného nezletilého byl znaleckým posudkem zjištěn syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Navrhla doplnit dokazování znaleckými posudky, které jsou založeny ve spise a poté, aby odvolací soud zrušil v napadené části napadený rozsudek a sám nově rozhodl tak, že uloží obžalovanému povinnost nahradit poškozeným náhradu nemajetkové újmy, jak byla poškozenými uplatněna.

5. Státní zástupce v rámci vyjádření k odvolání uvedl, že výrok o náhradě škody v napadeném rozsudku považuje za nesprávný. Je skutečně na poškozených, aby uplatnili nárok na náhradu škody dostatečně konkretizovaný, aby z něj bylo zřejmé, v jakých konkrétních oblastech došlo k poškození přirozených práv nezletilých poškozených a jakou částku za takto vzniklou škodu si poškozený nárokuje, k čemuž k potřebné míře ze strany poškozených skutečně nedošlo, na druhou stranu byl obžalovaný v uvedené trestní věci odsouzen za 2 závažné skutky, přičemž v důsledku jeho úmyslného protiprávního jednání došlo u nezletilých poškozených k újmě na zdraví v psychické rovině. Je proto na místě přiměřené odškodnění nemajetkové újmy způsobené obžalovaným jeho jednáním, kdy navrhl, aby odvolací soud zrušil podle § 258 odstavec 1 písmeno f) trestního řádu napadený rozsudek ve výroku o náhradě nemajetkové újmy, a aby podle § 228 odstavec 1 trestního řádu uložil obžalovanému povinnost nahradit poškozeným nemajetkovou újmu v částečné výši, tj. aby poškozeným přiznal část nároku na náhradu nemajetkové újmy a posléze aby poškozené podle § 229 odstavec 2 trestního řádu odkázal se zbytkem nároku na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

6. Obžalovaný se k odvolání vyjádřil prostřednictvím obhájce s tím, že má za to, že okresní soud postupoval a rozhodl správně, a proto navrhuje rozsudek okresního soudu v plném rozsahu potvrdit s poučením, že každý poškozený má právo uplatnit škodu v civilním řízení, když okresní soud pro rozhodnutí neměl dostatek podkladů. Soud musí důkladně zkoumat, zda lze v důsledku újmy přiznat náhradu nemajetkové újmy v návaznosti na to, zda k újmě došlo toliko jeho chováním, zda újma časem odezní nebo se bude stupňovat. Dokazování v tomto směru je nad rámec trestního řízení.

7. Odvolání byla podána včas, tj. před skončením osmidenní lhůty od doručení rozsudku (§ 248 odstavec 1 trestního řádu), oprávněnými osobami [§ 246 odstavec 1 písmeno d) trestního řádu] a Krajský soud v Ostravě, jako soud odvolací (§ 252 trestního řádu), neshledal ani jiných důvodů k jejich zamítnutí podle § 253 odstavec 1 trestního řádu nebo odmítnutí podle § 253 odstavec 3 trestního řádu.

8. Z podnětu podaných opravných prostředků krajský soud přezkoumal podle § 254 odstavec 1 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, a to z hlediska vytýkaných vad, jakož i správnost postupu řízení napadenému rozsudku předcházející, a po projednání věci ve veřejném zasedání dospěl k následujícím závěrům.

9. Předně krajský soud konstatuje, že napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto poté, co obžalovaný u hlavního líčení před okresním soudem prohlásil svou vinu s tím, že souhlasí s popisem skutků i jejich právní kvalifikací. Poté okresní soud podle § 206c trestního řádu prohlášení viny učiněné obžalovaným přijal. Pokud se týče výroků o vině a trestu, ty odvoláním napadeny nebyly, ať již ze

Shodu s prvopisem potvrzuje Marie Rindošová.

strany obžalovaného, tak státního zástupce. V této části je proto rozsudek okresního soudu v právní moci, čímž je odvolací soud vázán skutkovými zjištěními, která se promítla do popisu skutků ve výroku o vině napadeného rozsudku.

10. Oba nezletilí poškození uplatnili nárok na náhradu nemajetkové újmy každý ve výši 300 000 Kč písemným přípisem ze dne 14.8.2023, na který v rámci hlavního líčení zmocněnkyně odkázala.

11. Okresní soud své rozhodnutí vztahující se k nezletilým poškozeným odůvodnil tím, že návrh poškozených není blíže specifikován z hlediska konkrétního zásahu do přirozených práv nezletilých a není tak jednoznačně zřejmé, zda je nárok výrazem jednorázově způsobené škody nezletilým nebo se vypořádává s možnými dlouhodobějšími či trvalými následky, neuvádí v jaké části uplatněná výše nároku na náhradu škody je určena ke kompenzaci možných následků, např. budoucího vývoje nezletilých, dopadů do sféry psychické, vzdělávací, sociální adaptace apod. Rozhodování soudu v adhezním řízení je přitom plně ovládáno dispozitivní zásadou. Pakliže sám poškozený není s to učinit konkrétní rozbor finanční kompenzace vzniklé zásahem do přirozených práv nezletilých, nepřísluší soudu nahrazovat projev vůle poškozeného vlastními úvahami. Jelikož v posuzovaném případě jakákoliv konkretizace nároku schází, je v zásadě nemožné jej přezkoumávat z hlediska uplatněné výše finančních prostředků. Soud proto dovodil, že je nezbytné, aby nejprve poškozený kvalifikovaným způsobem svůj návrh formuloval, dále označil důkazy a skutečnosti na podporu svých tvrzení, které musí být předmětem samostatného dokazování, které se však s ohledem na charakter proběhnuvšího trestního řízení již zcela vymyká jeho možnostem a je zřejmé, že zákonný zástupce nezletilých může v plném rozsahu tato práva uplatňovat v občanskoprávním řízení, kde bude moci využít i výsledku vedeného trestního stíhání obžalovaného v dané trestní věci.

12. Krajský soud připomíná, že v obecné rovině pro adhezní řízení platí, že jde svým způsobem o řízení připojené k řízení trestnímu, které nahrazuje řízení civilní sporné, a ač se postupuje podle trestního řádu, zůstává v zásadě obdobné postavení rolí mezi poškozeným (žalobcem) a obviněným (žalovaným). Povinnost prokázat důvodnost nároku žalobce je zde modifikována do povinnosti poškozeného doložit důvod a výši škody (srov. § 43 odstavec 3 trestního řádu). Jestliže tedy poškozený řádně svůj nárok na náhradu škody nedoloží, nelze mu vyhovět a nárok přiznat. Ze samotné podstaty adhezního řízení vyplývá, že to netvoří žádnou samostatnou, časově, formálně či jinak oddělenou část trestního řízení, ale splývá s ním, a to zejména ve stadiu dokazování. Poškozený je stranou trestního řízení, jemuž svědčí široká procesní práva včetně práva činit důkazní návrhy, a to i s ohledem na jeho povinnost doložit důvod a výši škody. Zároveň adhézní řízení vykazuje řadu zvláštností, kterými se odlišuje od trestního řízení - není vedeno z úřední povinnosti, nýbrž je podmíněno návrhem poškozeného, soud je vázán návrhem poškozeného, nemůže jej překročit. Z hlediska postavení poškozeného jakožto subjektu adhezního řízení nelze pominout, že nároku na náhradu škody se lze domáhat samostatně v řízení před civilními soudy, což vyplývá logicky z toho, že soudy ve věcech trestních nemají absolutní povinnost vždy nárok na náhradu škody přiznat, nýbrž mají právo odkázat poškozeného s tímto nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

13. Možno konstatovat, že v projednávané věci se poškození připojili s nárokem na náhradu nemajetkové újmy včas, nicméně lze souhlasit s okresním soudem, že návrhy poškozených nejsou dostatečně konkretizovány, neboť z připojení by mělo být zřejmé, zda je požadována náhrada za utrpěnou bolest, ztížení společenského uplatnění či další nemajetkovou újmu, a v čem tato újma konkrétně spočívá, zda v „duševních útrapách" ve smyslu obecného ustanovení § 2956 občanského zákoníku, či v „další nemajetkové újmě" podle speciálního § 2958 občanského zákoníku. Na druhou stranu v připojení poškozených je uvedena konkrétní částka s tím, že se jedná o nemajetkovou újmu s odkazem na závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví,

odvětví psychiatrie, a psychologie, specializace dětská psychologie, vypracované na osoby poškozených, z čehož lze dovodit, že se jedná o náhradu nemajetkové újmy za duševních útrapy (což ostatně v písemném odvolání zmocněnkyně výslovně uvedla). Konečně sám okresní soud vzhledem k tomu, že o nároku poškozených rozhodl, nutně dospěl k závěru, že se jedná o připojení nejen včasné, ale i řádné, neboť v opačném případě by o takovém nároku vůbec rozhodovat nemohl. V této souvislosti bylo na okresním soudu, aby v rámci poučovací povinnosti vyzval zmocněnce poškozených k upřesnění svého návrhu, mj. také proto, aby si ujasnil případný rozsah dokazování v adhézním řízení. Okresní soud tak neučinil, nicméně z protokolu o hlavním líčení vyplývá, že vyzval strany k přednesu případných návrhů na dokazování. Zmocněnkyně, jež se hlavního líčení osobně účastnila, jednak proti učiněnému prohlášení viny a následnému postupu spočívajícímu v přijetí takového prohlášení ze strany soudu nevznesla žádných námitek a jednak nečinila u hlavního líčení žádné důkazní návrhy, tyto vznesla až u řízení odvolacího. Dokazování k uplatněným nárokům na náhradu nemajetkové újmy tak nebylo u hlavního líčení prováděno.

14. Krajský soud předně uvádí, že není pochyb, že protiprávním jednáním obžalovaného došlo u obou nezletilých k zásahu do jejich přirozených práv, kdy závažnost tohoto zásahu vyjadřuje již samotná povaha a závažnost zločinů, za něž byl obžalovaný odsouzen. Soud však může podle § 228 odstavec 1 trestního řádu rozhodnout o přiznání nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích jen za situace, že v důkazním řízení byla nejen důvodnost, ale i výše takového nároku náležitě prokázána. Nedostatky v dokazování nemůže soud překlenout tím, že stanoví náhradu toliko s odkazem na zásadu slušnosti, aniž odůvodní, podle jakých kritérií či jakým postupem dospěl k výši této náhrady.

15. Vývoj legislativy upravující postavení poškozeného v trestním řízení sice směřuje k posílení a prohloubení jeho práv, nicméně nelze pominout rozlišení zákonné úpravy ve vztahu k náhradě škody a bezdůvodnému obohacení a náhradě nemajetkové újmy. Zatímco u náhrady škody a bezdůvodného obohacení má soud zákonnou povinnost přiznat poškozenému řádně uplatněný nárok, jsou-li splněny podmínky stanovené v ustanovení § 228 odstavec 1 trestního řádu a ve skutkové větě rozsudku, jímž je obžalovaný uznává vinným, je uvedena výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno, tak u povinnosti k náhradě nemajetkové újmy se srovnatelné normativní řešení neuplatní. Důvod tohoto rozlišení spočívá v okolnosti, že účelem adhezního řízení je zrychlení a zjednodušení rozhodování o nárocích poškozeného tak, že se rozhodování o nich uskuteční v trestním řízení, pročež poškozený není nucen následně vést občanskoprávní řízení. Hlavním úkolem trestního soudu je rozhodnout o vině a trestu, přičemž zákonná úprava nepředpokládá, že tento soud bude věnovat posouzení nároku poškozeného shodnou míru pozornosti jako odůvodnění výroku o vině a trestu. Je-li ve skutkové větě rozsudku uvedena výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení (opírající se o písemné doklady, odborné vyjádření, znalecký posudek apod.), zpravidla nebude vyčíslení předmětného nároku poškozeného právně ani skutkově komplikované, avšak stanovení výše nemajetkové újmy (zejména duševní útrapy při usmrcení nebo závažném ublížení na zdraví, dále snížení důstojnosti poškozeného při zásahu do osobnostních práv či újma na tzv. jiných právech) se v podstatné míře odvíjí ze subjektivní percepce poškozeného. Není-li jeho vlastní vyjádření postačující, vyžaduje se další dokazování (viz nález Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 2620/21).

16. Jak již bylo uvedeno výše, v řízení před okresním soudem nebylo k této otázce prováděno dokazování vůbec, mj. i z toho důvodu, že nebylo stranami navrhováno. Jelikož ani skutkové věty výroku o vině neobsahují popis následků a případných obtíží poškozených, na které je zmocněnkyní poukazováno, je zřejmé, že k rozhodnutí o nárocích poškozených by bylo nutno provádět dokazování nejen případným čtením znaleckých posudků vypracovaných na poškozené,

Shodu s prvopisem potvrzuje Marie Rindošová.

jejichž závěry jsou poměrně stručné, ale i výpověďmi znalců, případně vypracováním doplňků znaleckých posudků, jakož i výslechem otce poškozených. Rozsah tohoto dokazování je nutno shledat již natolik rozsáhlým, že by značně protáhlo trestní řízení a bylo by v rozporu s požadavkem na jeho rychlost a hospodárnost. Navíc za situace, kdy věc se nachází již v odvolacím řízení a odvolací soud by již zcela nahrazoval činnost soudu I. stupně. Krajský soud proto zamítl návrh na doplnění dokazování zmocněnkyně spočívající ve čtení znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie a z oboru školství a kultura, odvětví dětská psychologie k osobám poškozených.

17. S ohledem na uvedené lze shledat správným postup okresního soudu, který podle § 229 odstavec 1 trestního řádu odkázal oba nezletilé poškozené s jejich nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních. Chybně je však ve výroku uvedeno, že se odkazují s nárokem na náhradu škody, ačkoli se jedná o nárok na náhradu nemajetkové újmy, což je nutné rozlišit.

18. Krajský soud proto uvedenou nepřesnost napravil tím, že podle § 258 odstavec 1 písmeno f), odstavec 2 trestního řádu z podnětu odvolání poškozených nezletilých a napadený rozsudek zrušil ve výroku o náhradě škody a podle § 259 odstavec 3 trestního řádu nově podle § 229 odstavec 1 trestního řádu poškozené nezletilou a nezletilého odkázal s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

19. Ve výrocích o vině a trestu zůstal napadený rozsudek nezměněn.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **není** další řádný opravný prostředek přípustný.

Ostrava 20. února 2024

Mgr. Monika Zubková v. r.
předsedkyně senátu

Marie Rindošová
Digitálně podepsal Marie Rindošová
Datum: 2024.03.19 11:26:07 +01'00'

Shodu s prvopisem potvrzuje Marie Rindošová.